

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת פנחס תש"פ

(שנה ד', גליון 152)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
21:05	20:29	19:12	ירושלים:
21:02	20:32	19:27	תל אביב:
21:06	20:33	19:20	חיפה:
21:03	20:30	19:28	באר שבע:

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

חנה בת זוהרה

שרה בת סוליקא

אסתר בת תמר

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

שלמה יעקב בן שורה ישועה

מאיר בן נעמי

פרשת פנחס התש"פ

"התבוננויות במעשה פנחס"

א. "וישב ישראל בשטים, ויחל העם לזנות אל בנות מואב. ותיקראן לעם לזבחי אלהיהן, ויאכל העם, וישתחוו לאלהיהן. ויצמד ישראל לבעל פעור, ויחר אף יהוה בישראל. ויאמר יהוה אל משה, קח את כל ראשי העם, והוקע אותם ליהוה נגד השמש, וישב חרון אף יהוה מישראל. ויאמר משה אל שפטי ישראל, הרגו איש אנשיו - הנצמדים לבעל פעור. והנה איש מבני ישראל בא, ויקרב אל אחיו את המדינית - לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל, והמה בכים פתח אהל מועד. וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ויקם מתוך העדה, ויקח רמח בידו. ויבא אחר איש ישראל אל הקבה, וידקר את שניהם, את איש ישראל ואת האשה אל קבתה, ותעצר המגפה מעל בני ישראל. ויהיו המתים במגפה, ארבעה ועשרים אלה" (במדבר, בלק, כה', א' - ט').

"וידבר יהוה אל משה, לאמר. פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם - ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. לכן אמר, הנני נתן לו את בריתי שלם. והיתה לו ולזרעו אחריו - ברית קהנת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו, ויכפר על בני ישראל. ושם איש ישראל המכה, אשר הכה את המדינית, זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעני. ושם האשה המכה המדינית, כזבי בת צור - ראש אמות בית אב במדן הוא. וידבר יהוה אל משה לאמר. צרור את המדינים, והכיתם אותם. כי צררים הם לכם, בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור, ועל דבר כזבי בת נשיא מדן אחתם, המכה ביום המגפה על דבר פעור" (במדבר, פנחס, כה', י" - יח').

"וידבר יהוה אל משה, לאמר. נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים, אחר תאסף אל עמך. וידבר משה אל העם, לאמר, החלצו מאתכם אנשים לצבא - ויהיו על מדן, לתת נקמת יהוה במדן. אלה למטה אלה למטה, לכל מטות ישראל, תשלחו לצבא. וימסרו מאלפי ישראל אלה למטה, שנים עשר אלה חלוצי צבא. וישלח אתם

מִשָּׁה אָלֶף לַמִּטָּה לַצָּבָא, אַתֶּם וְאֵת פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא, וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ
וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיַדוֹ, (במדבר, מטות, לא', א' - ו').

ב. והנה, באותו החטא מצינו, שאמר בלעם לבלק (במדבר, כד' - יד'), "וְנִעְתָּה
הַנְּנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי, לְכָה אֵינְעָדָךְ, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים",

וּדְרָשׁוּ בְּזֵה רְבוּתֵינוּ ז"ל (סנהדרין, קו' ע"א):

"אמר להם, אלהיהם של אלו שונא זימה הוא -

והם מתאווים לכלי פשתן,

בוא ואשיאך עצה -

עֲשֵׂה לָהֶן קְלַעִים, וְהוֹשִׁיב בָּהֶן זֹנוֹת -

זְקִינָה מִבְּחוּץ, וְיִלְדָה מִבְּפָנִים, וַיִּמְכְּרוּ לָהֶן כְּלֵי פִשְׁתָּן.

עֲשֵׂה לָהֶן קְלַעִים, מֵהָר שֶׁלֶג עַד בֵּית הַיְשִׁימוֹת,

וְהוֹשִׁיב בָּהֶן זֹנוֹת, זְקִינָה מִבְּחוּץ וְיִלְדָה מִבְּפָנִים.

וּבִשְׁעָה שִׁישְׂרָאֵל אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין, וְשִׁמְחִין, וַיּוֹצֵאִין לְטִיִּיל בְּשׁוֹק -

אוֹמְרֵת לוֹ הַזְּקִינָה, אֵי אַתָּה מִבְּקֶשׁ כְּלֵי פִשְׁתָּן -

זְקִינָה אוֹמְרֵת לוֹ בְּשׁוּה ¹, וְיִלְדָה אוֹמְרֵת לוֹ בַּפְּחוֹת,

שְׁתִּים וּשְׁלֹשׁ פְּעָמִים ²,

וְאַחַר כֵּךְ, אוֹמְרֵת לוֹ, הֲרִי אַתָּה כֹּבֵן בֵּית, שֶׁבַּ בְּרוּר לְעַצְמְךָ.

וְצִרְצוּרֵי שֶׁל יַיִן עִמוּנֵי מוֹנַח אֲצֵלָה -

וְעַדִּיִן לֹא נֹאסֵר יַיִן שֶׁל נְכָרִים -

אִמְרָה לוֹ, רְצוֹנְךָ שֶׁתִּשְׁתֶּה כּוֹס שֶׁל יַיִן -

כִּיּוֹן שֶׁתִּשְׁתֶּה, בְּעַר בּוֹ.

¹ היינו, בדמי שוויו של הבגד.

² היינו, שהיו נושאות ונותנות איתו כמה פעמים בדבר.

אמר לה, השמיעי לי,

הוציאה יראתה מתוך חיקה -

אמרה לו, עבוד לזה -

אמר לה, הלא יהודי אני.

אמרה לו, ומה איכפת לך -

כלום מבקשים ממך, אלא פיעור [והוא אינו יודע שעבודתה בכך],

ולא עוד, אלא שאיני מנחתך, עד שתכפור בתורת משה רבך -

שנאמר (הושע, ט' - י'), 'המה באו בעל פעור, וינזרו³ לבשת, ויהיו שקוצים
כאהבם⁴ '."

עוד מצינו שם:

" וישוב ישראל בשטים⁵ -

רבי אליעזר אומר, שטים שמה -

רבי יהושע אומר, שנתעסקו בדברי שטות.

ותקראן לעם לזבחי אלהיהן⁶ -

רבי אלעזר אומר, ערומות פגעו בהן -

רבי יהושע אומר, שנעשו כולן בעלי קריין."

ג. והנה, בפסוקים אלו, יש לעמוד בכמה התבוננויות, וכדלהלן:

³ וינזרו לבשת" - שסרו מדרכם, והלכו אחרי הבושת.

"ויהיו שקוצים קאהבם" - שמתוך אהבתם לזנות, היו משקוצים, שכפרו בקדוש ברוך הוא.

⁴ "כענבים במדבר - מצאתי ישראל, כבכורה בתאנה בראשיתה - ראיתי אבותיכם, המה באו בעל פעור, וינזרו לבשת, ויהיו שקוצים קאהבם".

⁵ "וישוב ישראל בשטים, ויחל העם לזנות אל בנות מזאב", (במדבר, כה' - א').

⁶ "ותקראן לעם לזבחי אלהיהן, ויאכל העם, וישתחוו לאלהיהן", (במדבר, כה' - ב').

- א. מדוע בסוף פרשת "בלק", כינתה התורה את "זמרי", בתואר "איש", ולא כתבה את שמו,
- ב. אחר שבפרשתן כינתה התורה את אותו האיש - בשם "זמרי", עולה התמיהה, מדוע לא אמרה זאת התורה במעשה עצמו, דהיינו, בסוף פרשת "בלק",
- ג. מדוע כשמזכירה התורה את שמו של זמרי, ממשיכה התורה ואומרת "אֲשֶׁר הִכָּה אֶת הַמִּדְיָנִית", והלא, לכאורה אין בכך שום משמעות.
- ד. וביאר בזה רבינו ⁷ ⁸ ה"ערבי נחלי", כדלהלן:
דהנה, ידועים דברי רבותינו ז"ל ⁹ -
שבשעת חיבוט הקבר, בא מלאך אל האדם, ושואלו, מה שמו -
ואם הוא רשע, אזי, אינו זוכר את שמו -
ומכיוון שכך, בא המלאך ומכהו.
ולכאורה, שהדבר תמוה:
- א. אם אותו אדם רשע הוא, וראוי לחובטו, מדוע שואלו המלאך את שמו,
- ב. מדוע אותו האדם לא יודע את שמו.

⁷ להגה"ק דוד שלמה אייבשיץ זיע"א (תקטו' - תקעד').

היה פוסק ורב, בכמה קהילות בגליציה ובסרביה.

חיבר את הספר "לבושי שרד" על השולחן ערוך.

עלה לארץ ישראל בשנת תקסח', והתיישב בעיר צפת.

⁸ כעין זה, כתב רבינו האר"י זיע"א, בשער הגלגולים, הקדמה כג'.

יעוין עוד בכגון זה, בהרחבה, בדברי רבינו האוה"ח הקדוש זיע"א.

⁹ מסכת "שמחות", ספר חיבוט הקבר, פ"א ה"ח.

וביאר בזה :

דהנה, נאמר בפסוק (בראשית, ב' - יט'), "נִפְּשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ",

דהיינו, שכל דבר ודבר שבבריאה, שהוא בבחינת -

בְּדוֹמָם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר -

הוא שואב את חיותו, משורשם של אותיות שמו,

והנה, אותיות שמו של האדם, הם צירופי צינורות, שעל ידם הוא מקבל חיות לעצמו.

וכשהאדם הולך ומתנהג בדרך התורה, אזי, מתגדלת אצלו החיות מאותיות שמו,

ועל ידי כך, הוא גורם על ידי מעשיו כוח בכל הנמצאים -

בְּדוֹמָם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר -

וממילא, שהקליפה מתרוקנת.

אך כשאינו הולך ומתנהג בדרך התורה, מתרוקן משמו הכוח וצינורות השפע.

ואזי, הוא מקבל את חיותו מהקב"ה ב"צמצום",

וכמו כן, הוא גורם על ידי מעשיו, צמצום בכל הנמצאים -

בְּדוֹמָם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר -

כיוון שהקליפה מתגברת.

ברם, כשהאדם מרשיע את מעשיו לגמרי, הוא גורם לעצמו ניתוק משמו - לחלוטין,

עד כדי כך, שנפסקים ממנו, הצינורות המקשרים אותו אל העולמות העליונים, ואזי, הוא מת ונאבד מן העולם.

ה. ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א, את דברי רבותינו ז"ל (יומא, לח' ע"ב), "שם רשעים ירקב":

כי על ידי שנאבד שמו של האדם מן העולם -

נשאר אותו רשע, מבלי שם ושארית בארץ.

ולפיכך, הרשע, אינו יודע את שמו -

כיוון שבאמת אין לו שם כלל ועיקר.

ומכיוון שחפץ הקב"ה בתשובתם של הרשעים, ובהצדקתם דין שמים עליהם -

מוליך הקב"ה את אותו הרשע לגיהנם, בכדי שיראה שם את העונש על מעשיו

הרעים -

וכמו כן, את כל הנהגותיו בזה העולם,

ועל ידי כך, יצדיק דין שמים עליו.

ומשום כך, המלאך הממונה על חיבוט הקבר שואלו את שמו,

בכדי לראות, האם יודע אותו האדם, את רשעותו בעולם הזה, ושעל ידי כך הוא

איבד את שמו, או שלא.

ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א, את דברי רבותינו ז"ל (כתובות, לי ע"א):

"מיום שחרב בית המקדש, אע"פ שבטלו ד' מיתות בית דין -

דין ד' מיתות לא בטלו,

מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג, או חיה דורסתו,

ומי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה, או נחש מכישו,

ומי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות, או ליסטים באין עליו,

ומי שנתחייב חנק - או טובע בנהר, או מת בסרונכיי".

דהנה, לכאורה, המתבונן בעונשיו של הקב"ה, ידמה בדעתו, שעונשים אלו

אכזריות הם.

אבל, היודע את מטרת עונשיו של הקב"ה -

יודע, שמטרתם אהבה וחמלה,

מחמת, שאותו העונש, בכוחו לתקן את הפגם שפגם האדם בשמו -

על ידי מעשיו הרעים,

כיוון, שאותו העונש, מתקן אותו, ומביאו למצבו הקודם לעבירה.
וכמו שאת הבגד מנקים, על ידי צחצוח בחומרים קשים ועזים -
כך את הנשמה ממרקים, על ידי עונשים.
ומשום כך, גילו לנו רבותינו ז"ל, שאף על פי שבית המקדש חרב, ועימו נפסקו
עונשי בית דין -
מכל מקום, הקב"ה באהבתו אותנו, השאיר לנו, מיתות השקולים כעונשי בית דין.
ו. ולהמבואר, נוכל להבין את עניין פנחס:
דהנה, אמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין, פא' ע"ב) -
"הבועל ארמית קנאים פוגעים בו",
וכל מה שפוגעים בו, הוא דווקא בשעת מעשה,
אך כשפירש החוטא מן הערווה, כבר אסור לקנאי להורגו, ואם הרגו - חייב מיתה,
וטעם הדבר, הוא, שבכל עבירה ועבירה שעושה האדם, גם לאחר מעשה יכול
הוא לתקנה ולשוב בתשובה -
ברם, עבירה זו של "בועל ארמית", אי אפשר לתקנה - כי אם בשעת מעשה,
ובתנאי, שהקנאי מקנא זאת לשמו של הקב"ה,
ולכן, לאחר מעשה, ההורג חייב מיתה -
כי אז נעשה הדבר בצורת אכזריות, שכן, אינו מתקנו כלל ועיקר.
ולהמבואר בדברינו, נוכל מעתה לבאר את הפסוקים הפלא ופלא:
טעם הדבר, שבסוף פרשת "בלק", לא הזכירה התורה הקדושה את שמו של
"זַמְרִי",
הוא, מחמת שנזדהם בחטא גדול וְחָמוּר עַד לְמָאוֹד, ושוב לא היה מקום לשמו
"להתקיים",

ברם, כשעשה הקב"ה לפנחס ניסים¹⁰ גדולים ועצומים, שעדיין לא פירשו אחד מן השנייה -

¹⁰ כתב התנא הקדוש יונתן בן עוזיאל, בתרגומו (במדבר, כה' - ח'):

"תריסרי ניסין, אתעבידו לפינחס, בזמן דעל בטר גברא בר ישראל לות מדינתא.

נס קדמאי - דהוה ליה למפרש יתהון ולא פירש,

נס תנן - דאסתתם פומהון ולא צווחין, דאילו הוון צווחין - הוון משתזבין,

נס תליתאי - דכוון ברומחא, וברזינון כחדא, ית גברא בר ישראל בבית גובריה, וית מדינתא בבית בהתת תורפה,

נס רביעי - דקם רומחא באתר ברזוזא ולא אשתמיט.

נס חמישאי - כד סובר יתהון, אדדקף שיקפא, נטל מיניה עד דנפק,

נס שתיתאי - סובר יתהון בכל משרייתא ד'ישראל, דהוה שיתא פרסי, ולא אשתלהי,

נס שביעי - זקיפנון בדרע מיניה למחמי כולהון קרבו, ולא יכילו להנזקותיה,

נס תמינאי - דאתעשן אע רומחא, ולא אתבר מן מטולא,

נס תשיעי - דאתנגיד פרזלא קשיעור תרויהון, ולא אשתליפו מניה,

נס עשיראי - אַתא מלאכא והפך אתתא מלרע, וגברא מלעיל, דיחמון כל בית ישראל ית חיסודיהון,

נס חדסראי - דאתנטרו כד חיו, עד זמן דהליה יתהון בכל משרייתא, מן בגלל דלא יסתאב כהנא באהלי דמיתא,

נס תריסראי - דאתקריש אדמיהון, ולא נפיל עילייה.

פיון דאוביל יתהון במשריתא, חבט שדנהי ומיתו.

עני ואמר, קדם רבון עלמא -

אפשר דמטול אליין ומותון עשרין וארבע אלפין מ'ישראל,

ומן יד אתגוללו רחמי שמיא, ואתכליית מותנא מעלוי בני ישראל".

וביאור הדברים, כך הוא:

שנים עשר נסים, נעשו לפנחס, בזמן שבא בן איש ישראל אל המדינית.

נס ראשון - שהיה לו להפריד אותם ולא הפריד,

נס שני - שנסתם פיהם ולא צעקו, שאילו צעקו - היו נצולים,

אזי, היו עדיין בשעת מעשה, והיה מקום לתיקון נשמתו,
כי על ידי קנאת פנחס לשם ה', יכול היה לתקן את "שמו" של זמרי.
וממילא, יובן לשון הפסוק "וַיִּשֶׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֶּכֶה, אֲשֶׁר הִכָּה אֶת הַמְּדִינִית":
דהיינו, שסיבת הדבר שאותו איש ישראל איבד את "שמו", הוא מחמת אותה
המדינית,
אך לאחר תיקון שמו, שוב חזר למעלותיו הקודמות, ואזי, הזכירה התורה
הקדושה את שמו ותוארו -
"נְשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעֹנִי".

וכעין יסודו של רבינו ה"ערבי נחל", מצינו בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א,

נס שלישי - שְׁכֵן בְּרוּמָח, ונקבם כאחד, את בן איש ישראל בבית זכרותו, ואת המדינית בבית בושת
הערוה,

נס רביעי - שעמד הרומח במקום הנקוב ולא נשמט,

נס חמישי - כאשר נשא אותם, הזדקף המשקוף, והוגבהה קומתו עד שיצא,

נס שישי - שנשא אותם בכל מחנה ישראל, שש פרסות, ולא התעייף,

נס שביעי - זקפם בזרוע ימינו לעיני כל קרוביו של זמרי, ולא יכלו להזיקו,

נס שמיני - שנתחזק עץ [ידית] הרומח, ולא נשבר מן המשא,

נס תשיעי - שנמשך הברזל בשיעור שניהם, ולא נשלפו ממנו,

נס עשירי - בא מלאך והפך את האשה מתחת, ואת האיש ממעל, שיראו כל בית ישראל את בושתם
[חרפתם],

נס אחד עשר - שנשתמרו חיים, עד זמן שהולך אותם בכל המחנה, בשביל שלא יטמא פנחס באוהל,

נס שנים עשר - שנקרש דמם, ולא נפל עליו.

ואחרי שהוביל אותם במחנה, השליכם ומתו.

ענה ואמר, לפני הקב"ה -

אפשר שבשביל אלה ימותו עשרים וארבעה אלפים מישראל,

ומיד התגוללו רחמי שמים, ונעצרה המגפה מעל בני ישראל.

ברם, במסכת סנהדרין (פב' ע"ב) איתא, שנעשו לו רק ששה ניסים, יעו"ש.

דהנה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹¹, כדלהלן:
"נראה לי בס"ד -

**דאם האדם מתפלל להמשיך לחבירו שפע טובה, אז טוב שיזכיר שמו -
כדי שיהיו אותיות שמו צינורות להמשיך בהם שפע הטובה היא ...
יען, כי כל חולי ויסורין של צרה, הבאה על האדם -
הוא, מכוח הקליפה הדבוקה באדם -
שהוסיף בה כוח על ידי עונותיו".**

ז. והנה, אותו זמרי בן סלוא ¹², היה ¹³ "נשיא בית אב לשמעוני",

¹¹ בספרו הקדוש "בן יהוידע", ברכות, לד' ע"א.

¹² במסכת סנהדרין (פב' ע"ב) איתא:

"אמר רבי יוחנן, חמשה שמות יש לו -

זמרי, ובן סלוא, ושאול, ובן הכנענית, ושלומיאל בן צורי שדי.

זמרי - על שנעשה כביצה המוזרת -

[מחמת רוב הבעילות שבעל],

בן סלוא - על שהסליא עונות של משפחתו -

[שכשהיו מדברים על משפחתו, היו תולים על כולם עוון ניאוף],

שאול - על שהשאיל עצמו לדבר עבירה,

בן הכנענית - על שעשה מעשה כנען -

[שאמר להם אביהם, "אהבו את הזימה"],

ומה שמו, שלומיאל בן צורי שדי - שמו".

¹³ בכדי לסבר את האוזן, נבאר כך:

בפרשת "שלח", לגבי המרגלים, נאמר (במדבר, יג' - ג'), "וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַר פָּאָרָן, עַל פִּי יְהוָה, קְלָם

אֲנָשִׁים - רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה",

וכתב בזה "בעל הטורים", וז"ל:

"המה' - עולה נ',

מלמד, שהיו שרי נו"ן";

דהיינו, שהיו המרגלים רק שרי חמישים, הרחוקים בכמה דרגות מדרגת הנשיאים.

והנה, בעניין מניין המרגלים, כתב הרמב"ן (שם, בפסוק ד'), וז"ל:

"ונראה, שראה למנותם הנה, לפי מעלת השלוחים,

כי היו ראשים ונשיאים בעם, כאשר ספר, ואין מעלתם שוה.

אבל, יש בהם גדול מחברו בחכמה (ובמנין) ובכבוד, והקדים הנכבד הקודם במעלה, כי ממעלת עצמם מנאם - לא למעלת השבט.

וכן בנשיאים החולקים להם את ארץ כנען (להלן, לד' יז' - כט'), הזכירם כפי המעלה לא לתולדותם",

דהיינו:

שמניין המרגלים היה לפי גדולתם.

וכאשר נתבונן שם, נראה, שיהושע בן נון נמנה חמישי,

כלומר, שדרגתו של יהושע בן נון, היתה בסדר הדרגות בכמה וכמה פחות מזמרי בן סלוא -

שכן, אותם המרגלים היו רק שרי חמישים, וזמרי בן סלוא היה נשיא שבט -

ומלבד זאת, חלק מן המרגלים - שרי החמישים, היו גדולים יותר מיהושע בן נון.

ואגב זה, נראה לבאר בזה עוד עניין, וכדלהלן:

דהנה, מצינו בפרשתו (במדבר, כז' - יח'), "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון, אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ, וְסִמְכָתָ אֶת יָדְךָ עָלָיו",

והדבר צריך ביאור:

דהנה, הדבר מובן, מפני מה לא בחר הקב"ה באחד מן הנשיאים או באחד מן המרגלים, שכן, כל דור המדבר לא נכנס לארץ ישראל -

ברם, מדוע יהושע בן נון נבחר לזה -

והלא, להמתבאר בדברי הרמב"ן הנ"ל, היה כלב בן יפונה, בדרגה גבוהה יותר מיהושע,

שכן, במניין המרגלים נמנה שלישי.

ונראה לבאר בזה, ע"פ דברי רבותינו ז"ל (ילקוט"ש, במדבר, רמז תשעו):

"לפי שהיה משה סבור שבניו ירשין מקומו, ונטלין שררותו, התחיל מבקש מאת הקב"ה - 'פיקוד השם',

אמר לו הקב"ה, משה, לא כמו שאתה סבור, אין בניך ירשין את מקומך,

אתה יודע, שהרבה שרתך יהושע, והרבה חלק לך כבוד,

והדבר צריך ביאור:

היאך אדם שזכה להגיע לידי גדולה כל כך, נפל בחטא גדול זה.

ונראה בסייעתא דשמיא, לבאר זאת ב-ב' דרכים, וכדלהלן:

א. על פי המבואר בדברינו, במאמר "פריצת הגדרים - הדרך לירידה", לפרשת "בלק",

שבשעה שאדם פורץ את הגדרים שגדור הוא בהם -

הוא נופל בבת אחת, מכל דרגותיו ומעלותיו.

ב. דהנה, אמרו רבותינו ז"ל (סוטה, ג' ע"א):

"ריש לקיש אמר, אין אדם עובר עבירה, אלא אם כן נכנס בו רוח שטות,

שנאמר (במדבר, ה' - יב'), 'איש איש כי תשטה אשתו -

והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך -

לסדר הספסלין -

ופורס את המחצלות -

הוא יטול שררות. לקיים מה שנאמר (משלי, כז' - יח'), 'נצר תאנה יאכל פריה',

ולפי זה, אפשר לדקדק בפסוק כך:

"קח לך את הושע בן נון, איש אשר רוח בו",

דהיינו, שהטעם שנבחר יהושע להיות המנהיג, הוא מחמת שהיה דואג לחיי הרוח, וכמבואר במדרש הנ"ל,

זזהו אומרו, "איש אשר רוח בו" -

כי המנהיג אינו דואג לעצמו, אלא לאחר,

זזה מה שביאר הספורנו (על הפסוק הנ"ל), וז"ל:

"מוכן לקבל אור פני מלך חיים, כעניין, ובלב כל חכם לב נתתי חכמה" -

כי המנהיג האמיתי, מלבד שדואג הוא לאחר,

יש בו גם כן עניין של "חכמת לב" -

לראות מה חסר לאחר, ולהבין זאת בליבו.

יתשטה¹⁴ כתיב¹⁴,

ומבואר:

שטעם הדבר, שהאדם חוטא, הוא, מחמת שנכנסה בו רוח שטות -

ואף בחטא גדול זה, שנפשו¹⁵ של האדם מחמדת -

אומרים אנו, שנעשה הדבר מחמת שטות שנכנסה בו -

ועל ידי אותו שטות, אשר היא כביכול הנאה רגעית לאדם -

מאבד האדם את כל מעלותיו והשגותיו.

ח. ב"זוהר הקדוש" (במדבר, דף ריג' ע"א), פתח את פרשתינו, כך:

"וַיִּדְבֹר יְיָ אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר, פְּנֹחַס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹי,

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי, א' - ח'), 'שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִידָה, וְאֵל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אֲמִדָּה,

'שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִידָה' - דָּא קוֹדֶשָׁא בְּרִידָה הוּא,

'וְאֵל תִּטּוֹשׁ תּוֹרַת אֲמִדָּה' - דָּא כְּנֻסָת יִשְׂרָאֵל.

מאי 'מוסר אבידה', 'מוסר' - דָּא אורִייתָא, דָּאִית בָּהּ כְּמָה תּוֹכְחִין¹⁶, כְּמָה עוֹנְשִׁין.

כְּמָה דָּאִתָּא אָמַר (משלי, ג' - יא'), 'מוסר יְיָ בְּנֵי אֵל תִּמְאָס, וְאֵל תִּקְוֶץ בְּתוֹכְחָתוֹ'¹⁷.

¹⁴ וביאר בזה המהרש"א:

שאם הכוונה היתה כפשוטו, שסטתה מן הדרך -

היה על התורה לכתוב בפסוק 'כי תטה' -

שמשמעותו, שנטתה מן הדרך הישרה,

וכיון שכתוב "כי תשטה", בהכרח, שכוונת התורה היא ללשון שטות.

¹⁵ יעויין במסכת חגיגה (יא' ע"ב):

"אמר מר, גזל ועריות נפשו מחמדתן ומתאוה להם".

¹⁶ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

שאותם התוכחות, מייסרות את האדם, שלא יחטא לפני בוראו - ושישמור מצוותיו,

וּבְגִין דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, זְכִי דִיפְתַחֲוֹן לִיה כַּמָּה תַרְעִין
לְהַהוּא עֲלָמָא, כַּמָּה נְהוּרִין,

בְּשַׁעֲתָא דִּינְפֹק מֵהַאי עֲלָמָא, הִיא אֶקְדִימַת קַמִּיה, וְאִזְלָא לְכָל נְטוּרֵי תַרְעִין.
מְכַרְזַת וְאוֹמְרַת (ישעיה, כו' - ב'), 'פְּתַחוּ שְׁעָרִים, וְיָבֵא גוֹי צְדִיק'. אֲתַקִּינוּ כְּרִסְיִין
לְפָלְנִיָּא עֲבָדָא דְּמַלְכָּא -

דְּלִית חֲדוּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא.

כָּל שְׂכֹן בֵּר נֶשׁ דְּמַתְעַר בְּלִילִיָּא, לְאִשְׁתַּדַּלָּא בְּאוֹרֵייתָא -

דְּהָא כָּל צְדִיקֵיָּא דְּבִגְנָתָא דְּעַדוֹ, צִיִּיתִין לְקַלְיָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁתַּכַּח
בִּינְיָהוּ. כַּמָּה דְּאוּקְמוּהָ (שיר השירים, ח' - יג'), 'הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים, חֲבָרִים מְקַשְׁיָבִים
לְקוּלָּךְ, הַשְּׁמִיעֵנִי'¹⁸.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַאי קָרָא, רְזָא דְּחֻכְמָתָא אֵית בֵּיה,

'הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים' - דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּגִלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל, וְאִזְלָא עִמָּהוֹן
בְּעַקְתֵּיהוּ¹⁹,

'חֲבָרִים מְקַשְׁיָבִים לְקוּלָּךְ' - מְשַׁרְיִין עֲלָיוֹן, כְּלָהוּ צִיִּיתִין לְקוּלָּךְ, לְקוּל תּוֹשְׁבַתְתָּךְ
בְּגִלוּתָא,

ועל ידי כך, יזכה למעלות רבות שיש בתורה.

¹⁷ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

שכמו שהאב מייסר את בנו, בכדי להשיבו לדרך טובה, ועושה זאת מאהבתו לבנו -

כך הייסורים שעושה הקב"ה עם בניו, הם מאהבה,

וצריך האדם לקבלם באהבה.

¹⁸ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א, ע"פ דברי הרמ"ק זיע"א:

שהשכינה יושבת בגן עדן עם הצדיקים, והם מקשיבים לתורה שלומדים בלילה,

ואומרים ללומד התורה - 'השמיעני את קולך'.

¹⁹ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

שהמילה "בגנים", מתפרשת על ה"גנים של האומות בגלות".

'השמיעיני' - כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר (שיר השירים, ב' - יד'), 'הֲרֵאֵינִי אֶת מְרֵאֵיךְ, הַשְּׁמַעֲנִי אֶת קוֹלְךָ' ²⁰ -

הַשְּׁמַעֲנִי קְלָא, דְאֵינוֹן חֲבָרֵינָא דְמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵינָא, דְהָא לֵית תּוֹשְׁבַחְתָּא קִמְאִי, כְּאֵינוֹן דְמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵינָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּבִיכּוֹל, כָּל אֵינוֹן דְזָכָאן לְאֶשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרֵינָא, וּמְכַד פְּלִיג לִילְנָא, וְאֵתְּיִין בְּמִטְרוֹנֵינָא כַּד נְהִיר יְמָמָא, לְקַבְּלָא אֲנָפִי מִלְכָּא -

אֵתְּקִיף וְאֶחְסִין בְּשְׂכִינְתָּא -

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְשָׂרְיָא בֵּיהּ חוּט שֶׁל חֶסֶד, כְּמָה דְאוֹקִימָנָא ²¹.

תָּא חֲזִי, כָּל מָאן דְזָכִי לְאֵתְּתַקֵּף בְּשְׂכִינְתָּא, יִסְתַּמַּר גְּרַמוּהִי מְאֵנוֹן מְלִין וְאֶחְיִידֵן לְקַבְּלָה ²²,

כְּגוֹן מָאן, אֵינוֹן דְלֹא מְשַׁקְרֵי בְּאֵת קַדִּישָׁא ²³ - כְּגוֹן יְבֵת אֵל נְכָרִי,

²⁰ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

דהיינו, הראינו את המראה הרוחני שלך, שנעשה מן המצוות,

וכמו כן, השמעני את קול תורתך.

²¹ יעויין במסכת עבודה זרה (ג' ע"ב):

"אמר ריש לקיש, כל העוסק בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום".

וביאר בזה "המאירי", וז"ל:

"כל העוסק בתורה בלילה, הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום - בשעה שהבריות שואלות אותו, ומשיב כהוגן".

וביאר המהרש"א:

לפי שדרך המנדד שינה בלילה, שיהא פניו זועפות ביום,

לכן, אמר בעוסק בתורה ומנדד שינתו בלילה - הקב"ה מושך עליו חוט של חסד, שהוא הארת פנים ביום,

כי היום, הוא ממידת החסד.

²² ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

כי על ידי שמגיע לידי דרגות עליונות מחמת "עסק התורה", רודפים אחריו החיצונים להכשילו..

וְכָל מֵאֵן דְּנִטִיר גְרַמְיָהּ, כְּבִיכּוֹל כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל אַחֲדָא בֵּיהּ, וְנִטְרָא לֵיהּ, וְהִיא
אֶקְדִּימַת לֵיהּ שְׁלָם ²⁴ -

וְכָל שְׁכֵן, אֵי זְכִי וְקִנֵּי לְהֵאֵי.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶתְחַזְּיֵין יִשְׂרָאֵל לְאֶשְׁתַּצָּאָה בְּהֵוָה שְׁעֵתָא ²⁵, בְּרִ דְּאֶקְדִּים פְּנִחַס
לְהֵאֵי עוֹבְדָא, וְשְׂכִיד רוּגְזָא,

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, 'פְּנִחַס בְּן אֶלְעָזָר בְּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁבִי וְגוֹי' ²⁶.

²³ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

דהיינו, אותם אלו שאינם פוגמים באות ברית קודש.

²⁴ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

דמידת היסוד, נקראת גם כן שלום.

²⁵ ביאר בזה בעל ה"מתוק מדבש", הגה"ק רבי דניאל פריש זיע"א:

דהיינו, על שחטאו בבנות מואב, ועל שלא מיחו בזמרי שעשה את מעשהו בפרהסיא.

²⁶ ותרגום דבריו הקדושים, כך:

" וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר, פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר וְגוֹ',

רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר (משלי, א' - ח'), 'שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיךָ, וְאַל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ',

'שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיךָ' - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,

'וְאַל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ' - זוּ כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל.

מה זה 'מוסר אביו', 'מוסר' - זו התורה, שיש בה כמה תוכחות, כמה ענשים. כמו שנאמר (שם, ג' - יא'),

'מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקץ בתוכחתו'.

ומשום שכל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה שיפתחו לו כמה שערים לעולם ההוא, כמה אורות,

בשעה שיצא מהעולם הזה, היא מקדימה לפניו, והולכת לכל שומרי השערים. מכריזה ואומרת (ישעיה,

כו' - ב'), 'פתחו שערים, ויבא גוי צדיק'. התקינו כסאות לפלוני עבד המלך -

שאין שמחה לקדוש ברוך הוא, אלא במי שמשתדל בתורה.

כל שכן אדם שמתעורר בלילה, להשתדל בתורה -

שהרי כל הצדיקים שבגן עדן, מקשיבים לקולו, והקדוש ברוך הוא נמצא ביניהם. כמו שפרשוה (שיר

השירים, ח' - יג'), 'היושבת בגנים, חברים מקשיבים לקולך, השמיעני'.

ומדבריו הקדושים, נמצינו למדים :
שכל מה שהצליח פנחס לקנא כל כך לכבוד ה' -
מה שאף אחד לא עשה באותה השעה,
הוא רק על ידי "עסק התורה", ובפרט בשעת "חצות ליל",
ועל ידי אותם "הארות" שקיבל מהתורה הקדושה, וממידת "יסוד המכונת
שלום" -
זכה לקנאות את קנאת ה', ולשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.

ט. במסכת סנהדרין (פבי ע"א) מצינו, גבי המעשה דזמרי בן סלוא :
" וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה -

רבי שמעון אמר, פסוק זה, יש בו תיודת חכמה,
'היושבת בגנים' - זו כנסת ישראל, שהיא בגלות עם ישראל, והולכת עמם בצרתם,
'חברים מקשיבים לקולך' - מחנות עליונים, כלם מקשיבים לקולך, לקול תשבחתך בגלות,
'השמיעני' - כמו שנאמר (שיר השירים, ב' - יד'), 'הראיני את מראהך, השמיעני את קולך' -
השמיעני קול, אותם החברים שמשתדלים בתורה, שהרי אין תשבחת לפני, כאותם שמשתדלים בתורה.
אמר רבי שמעון, כביכול, כל אותם שזכאים להשתדל בתורה, מכשנחצה הלילה, ובאים עם המלכה
קשמאיר היום לקבל פני המלך -
מתחזק ויורש בשכינה -
ולא עוד, אלא ששורה בו חוט של חסד, כמו שבארנו.
בא וראה, כל מי שזוכה להתחזק בשכינה, ישמר עצמו מאותם דברים שאחוזים מולה,
כמו מי, אותם שלא משקרים באות הקדוש - כגון בת אל נכר,
וכל מי ששומר עצמו, כביכול כנסת ישראל אחוזה בו, ושומרת אותו, והיא מקדימה לו שלום -
וכל שכן, אם זוכה וקונה את זה.
ואמר רבי שמעון, ראויים היו ישראל להיות משמדים באותה שעה, פרט לזה שהקדים פנחס למעשה
הזה, ושכך את הרגז,
זהו שכתוב, 'פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב וגו'."

אמר רב, ראה מעשה ונזכר הלכה,
אמר לו, אחי אבי אבא, לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני -
הבועל את הנכרית קנאין פוגעין בו.
אמר לו, קריינא דאיגרתא ²⁷ ²⁸, איהו ליהוי פרוונקא",

²⁷ כתב הר"ן, ז"ל:

"יש שואלין, היאך אמר משה כך לפנחס שילך ויהרוג -
והא אמרינן, שאם בא לימלך אין מורין לו".
ותירץ בזה:

שמשה רע"ה, לא הורה לפנחס כך,
וכמו כן, פנחס לא נמלך במשה רע"ה,
אלא, שהוא הזכיר שמועתו בפני משה רע"ה,
ומשה רע"ה השיב לו -
אם לעשות בו דין, לא אמרת כלום, משום שאין מורין כן -
ואם לקנא בו, עד שאתה אומר לאחרים, אמור לעצמך, שאין לך ראוי ממך.
אי נמי:

שמשה רע"ה לא ראה באותה שעה להניח את הדבר ברשות המקנאין,
אלא לרמוז לו רמז על הדבר להוראת שעה, בשביל שתיעצר המגפה מישראל.
ברם, כתב ה"ערוך לנר":

שפנחס ידע את הדין,
אלא, שנסתפק, כיוון שכהן הוא, ואסור לו ליטמא למת,
והורה לו משה רע"ה, שיכול לעשות כן,
כי ידע משה רע"ה, שיעשה לו נס, ויהיו זמרי וכזבי - חיים עדיין כל זמן שנשאן פנחס.

²⁸ וכעין זה, יעויין במסכת בבא מציעא (פג' ע"ב):

"רבי אלעזר ב"ר שמעון, אשכח להווא פרהגונא, דקא תפיס גנבי,
אמר ליה, היכי יכלת להו - לאו כחיותא מתילי. דכתיב בו (תהילים, קד' - כ'), 'תִּרְמֹשׁ קָל חֵיתוֹ יַעֲר',

איכא דאמרי, מהאי קרא קאמר ליה (תהילים, י' - ט'), 'אַרְבַּּ בְּמִסְתָּר פְּאֲרִיהַ בְּסֻכָּה',
דלמא, שקלת צדיקי, ושבקת רשיעי.
אמר ליה, ומאי אעביד - הרמנא דמלכא הוא,
אמר, תא אגמרך היכי תעביד -
עול בארבע שעי לחנותא, כי חזית איניש דקא שתי חמרא, וקא נקיט כסא בידיה, וקא מנמנמ, שאול עילויה -
אי צורבא מרבנן הוא וניים, אקדומי קדים לגרסיה -
אי פועל הוא, קדים קא עביד עבידתיה -
ואי עבידתיה בליליא, רדודי רדיד -
ואי לא, גנבא הוא, ותפסיה.
אישתמע מילתא בי מלכא, אמרו -
קריינא דאיגרתא, איהו ליהוי פרונקא.
אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון, וקא תפיס גנבי, ואזיל.
שלח ליה ר' יהושע בן קרחה -
חומץ בן יין, עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה.
שלח ליה -
קוצים אני מכלה מן הכרם.
שלח ליה -
יבא בעל הכרם, ויכלה את קוציו.
יומא חד, פגע ביה ההוא כובס, קרייה חומץ בן יין,
אמר, מדחציף כולי האי, שמע מינה, רשיעא הוא.
אמר להו -
תפסוהו -
תפסוהו.
לבתר דנח דעתיה, אזל בתריה לפרוקיה, ולא מצי -
קרי עליה (משלי, כא' - כג'), 'שֹׁמֵר פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ, שֹׁמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ'.
זקפוהו, קם תותי זקיפא, וקא בכי.

וביאור העניין, הוא :

שאמרו לו לפנחס, היות ואתה הצעת את ההצעה לקנאות לדבר ה', אתה גם כן תלך ותהרוג את כזבי ואת זמרי,

וכלשון בעלי התוספות ²⁹ :

"דמי שהתחיל במצוה אומרים לו גמור".

והנה, במלחמת מדין, מצינו, שמי שהלך בראש המחנה, הוא, פנחס בן אלעזר,

וכמו שנאמר בפסוק (במדבר, לא' - ו') :

"וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה, אֶלֶף לַמָּטָה לְצַבָּא - אֹתָם וְאֵת פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לְצַבָּא, וְכָלֵי הַקֶּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ",

ובטעם הדבר, גילו לנו רבותינו ז"ל ³⁰ :

"ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר,

אמר הקב"ה, מי שהתחיל במצווה שהרג כזבי בת צור, יגמור".

וזה הוא גם כן, הדבר הנלמד לענייננו :

אמרו ליה, רבי, אל ירע בעיניך, שהוא ובנו - בעלו נערה מאורסה ביום הכפורים.

הניח ידו על בני מעיו, אמר -

שישו בני מעי, שישו -

ומה ספיקות שלכם כך, ודאית שלכם על אחת כמה וכמה -

מובטח אני בכם, שאין רמה ותולעה שולטת בכם.

ואפילו הכי, לא מייתבא דעתיה,

אשקיהו סמא דשיתנא, ועיילוהו לביתא דשישא, וקרעו לכריסיה,

הוו מפקו מיניה - דיקולי דיקולי דתרבא, ומותבי בשמשא בתמוז ואב ולא מסרחי ...

קרי אנפשיה (תהילים, טז' - ט'), 'אֵף בְּשָׂרִי יִשְׁכַּן לְבָטֶח'."

²⁹ "דעת זקנים", במדבר, פרק לא'.

³⁰ רש"י. במדבר, לא' - ו'.

- שבשעה שמקבל האדם "התעוררות" מהקב"ה -
עליו להשלימה, ולהיעשותה על הצד היותר טוב.
- ל. לאור המבואר במאמר זה, נמצינו למדים ט' יסודות, גדולים ועצומים
בעבודת ה', וכדלהלן:
- א. על ידי שפרצו עם ישראל את "הגדרים" שהיו גדורים בהם -
הגיעו לידי שפלותם הגדולה,
- ב. ככל שיתנהג האדם ברוחניות יתירה -
כך יגרום לעצמו ולכל סובביו שפע גדול,
- ג. ככל שהאדם יוריד מעצמו את הרוחניות -
כך יגרום לעצמו ולכל סובביו את פרנסתם בצמצום,
- ד. כשהאדם מרשיע את מעשיו לגמרי -
הוא גורם להתנתקות משמו -
ועל ידי כך נפסקת ממנו ההשפעה לגמרי,
- ה. כשהקב"ה נותן עונשים לאדם, עליו לדעת, שמטרתם של עונשים אלו,
הם למרק ולצחצח אותו -
בכדי, שעל ידי כך, בכוחו לחזור לדרגתו הראשונה,
- ו. כשאדם חוטא בחטא של "קנאים פוגעים בו" -
אין יכול המקנא להחזיר את החוטא לדרגתו הראשונה -
אלא, רק כאשר הוא בזמן החטא,
- ז. כל החטאים שחוטא האדם, ועריות בכלל, באים לו רק על ידי שנכנסה בו
"רוח שטות" -
ועל ידי אותה הנאה מדומה, של "רגע", הרי הוא מאבד את כל עולמו,

- ח. רק על ידי "עסק התורה", מגיע האדם לידי מידת "היסוד" הנקראת שלום, ויכול לקנא את קנאת ה' -
ועל ידי כך, בכוחו לשים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה,
ט. בשעה שנותן הקב"ה לאדם "התעוררות" של קדושה -
אל ירפה עצמו, לאמור, אחרים יקיימוה, אלא ישלימנה עד הסוף.
יתן ה' יתברך, שנזכה להפנים ולַיִשֵּׁם דברים אלו על הצד היותר טוב,
ואזי, נזכה לעשות נחת רוח ליוצרינו. אמן.

יומא דהילולא - שלישי - טו' תמוז

כתב וערך: הרב יאיר בר חן

הנר המערבי: רבינו חיים בן עטר זיע"א (בן רבי משה) - ה"אור החיים"
הקדוש.

נולד: תנ"ו (1696 למניינם), בעיר סאלי שבמרוקו,
נפטר: טו' בתמוז תק"ג (1743 למניינם) - כבן 47 שנים.

מתולדות חיינו:

כפי שכתב בהקדמתו לספרו "חפץ ה' " - קיבל את רוב תורתו מסבו רבי חיים בן עטר הזקן. כמו כן, למד עם רבינו אברהם אזולאי זיע"א (זקנו של הרב חיד"א זיע"א - שהיה תלמידו של רבינו זיע"א בירושלים עיה"ק), ואף היה תלמיד חבר של רבי משה ברדוגו זיע"א - אב"ד מקנס.

בהגיעו לפרקו, נשא לאישה את נכדת דודו זקנו רבי שם טוב הנגיד זצ"ל, שאף אביה נקרא בשם רבי משה בן עטר. כחלוף השנים, וטרם נפקדו בפרי בטן, נשא לאישה נוספת את ביתו של החכם מאיר כפאס נ"ע, אך גם ממנה לא זכה לפרי בטן.

מובא בגמרא (יבמות, סגי ע"ב), שחכמי ישראל שאלו את בן עזאי, מפני מה לא נשא אישה, וענה להם בן עזאי - "ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה",

וביאר בזה הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב - בעל "הבני יששכר" זיע"א, שבן עזאי השקיע את כל כוחו ותשוקתו בתורה, עד כי בטל ממנו כוח המוליד לגמרי,

וכך נאמר על רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א.

נשותיו של רבינו זיע"א, עלו עמו לארץ ישראל, ונטמנו לצדו בהר הזיתים.

רבינו זיע"א, סבל רדיפות רבות במרוקו, הן מצד השלטונות שונאי היהודים, והן מצד משפחת "ביבאס" - שאף נשלו אותו מביהכנ"ס "צלאת עטר", בית כנסת שהקים סבו רבי חיים בן עטר הזקן.

בתחילה עקר לעיר פאס, ושהה שם כשש שנים. ולאחר מכן, עבר לתקופה קצרה לעיר מקנס.

בשנת תצ"ח (1738 למניינם), עבר לאלג'יר, ובזמן שהותו שם - שארץ פחות משנה, עמד בקשר תורני עם כל חכמיה.

בסמוך לחג השבועות תצ"ט (1739 למניינם), הגיע לעיר ליורנו שבאיטליה, ושהה במחיצתו של בעל ה"יד מלאכי" - הגה"ק רבי מלאכי הכהן זיע"א. בהמשך, הגיע לעיר מודונא (שבאיטליה), ושהה במחיצתו של הגה"ק רבי מנחם עזריה פאדווה זיע"א. לאחר מכן, המשיך לעיר פירארה (שבאיטליה), והתיידד עם ראש הישיבה הגה"ק רבי יצחק לאמפרונטי זיע"א - ה"פחד יצחק".

בר"ח אב תק"א (1741 למניינם), נסע לעיר מסינה שבמחוז סיציליה. ובכ"ד לחודש, הפליג בספינה לאלכסנדריה שבמצרים, שם המתין מספר ימים. ולאחר מכן, הפליג בספינה לארץ ישראל, כשבמטרתו לעגון בחופי יפו. אלא, שרב החובל העדיף לעגון בחופי עכו, למורת רוחם של כל הנוסעים. אך מה' יתברך יצא הדבר, כיוון שבאותם ימים השתוללה מגיפה ביפו ובירושלים.

לאחר ראש השנה תק"ב (1742 למניינם), סייר רבינו זיע"א בקברות הצדיקים שבגליל, ולאחר יום הכיפורים חזר לעכו - וחגג שם את חג הסוכות.

בר"ח חשוון, ייסד את ישיבת "מדרש כנסת ישראל" (שבהמשך הועתקה לירושלים).

לאחר תקופת מה, נסע לחלות את פני הגה"ק רבי חיים אבולעפיה זיע"א בעיר טבריה. וכפי שיספר לימים ראב"ד טבריה הגה"ק רבי יעקב חי זריהן זיע"א, ששמע מזקני העיר, שקיבלו מזקני הדור הקודם, כי בביקור זה - חרדו הגאונים איש לקראת רעהו. ורבי חיים אבולעפיה, אף דרש מרבינו ה"אור החיים" שיסכים

להתמנות לרבה של טבריה. אך רבינו ה"אור החיים", ביקש להתייעץ עם חברי ועד "מדרש כנסת לישראל".

בקיץ תק"ב (1742 למנינם), עזב את עכו לטובת פקיעין, שם שהה עד חודש אלול. אז, עלה לירושלים עיה"ק. עם הגיעו, קבע את מקום ישיבתו בחצרו של בעל "המשנת חסידים" - הגאון המקובל רבי עמנואל חי ריקי הי"ד (שנרצח בר"ח אדר תק"ג, בבולונא שבאיטליה, בידי חיילים הונגרים), שם לימד תורה לרבים עד לפטירתו.

כשעלה לארץ ישראל, הביא עמו ספר תורה שנשמר בביהכנ"ס שלו בירושלים. וכפי שהעיד בשו"ת מהרש"ם (להגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זיע"א): **"והועד לפני, מבני הרה"ג יצחק נ"י היושב בירושלים, שראה שם ס"ת בכתב ידו של הגה"ק בעל האור החיים הקדוש זצ"ל"**. אלא, שבימי מלחמת העולם הראשונה, נגנב ספר התורה ונעלמו עקבותיו.

מחיבוריו: **"אור החיים"** - על התורה, **"פרי תואר"** - חידושים על השולחן ערוך חלק יורה דעה, **"ראשון לציון"** - על הש"ס ועל התורה, **"חפץ ה' "** - על הש"ס.

זכותו תהא מגן וצינה עלינו ועל כל ישראל.

לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשלי"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה ז"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

